

6) [אבות פ"ב מ"ד].
7) ויחזק טו. 8) ג' ליל אומר.
9) [אבות פ"ב מ"ד].
10) ויחזק טו. 11) ג' ליל אומר.
12) ויחזק טו. 13) ג' ליל אומר.
14) ויחזק טו. 15) ג' ליל אומר.
16) ויחזק טו. 17) ג' ליל אומר.
18) ויחזק טו. 19) ג' ליל אומר.
19) ויחזק טו. 20) ג' ליל אומר.

תורה אור השלם

1. ובשבת צדיק מברכותיו
ועשה עול בכל התעבות
אשר עשה הרשע ועשה
יהי כל צדקתו אשר עשה
לא תהרהר במעלו אשר
קעל ובראיתו אשר הוא
בם ימות: ויחזק י"ח כ"ד

הנהגות הב"ח

6) תוס' ד"ה ל"ט וכו'
במילתין. י"ב ליל פסוק דף
ג' ע"ש תוס' ד"ה ה"ה
ל"ן: (א) ר"ח מפני וכו' היינו
דווקא בספק התפלה אבל
בדאי התפלה אוקומין:

הנהגות הגר"א

10) [א] ביום נקרא אלה שמנה.
ל"ב כ"ח אלה עונה בכל יום.
ג"י ר"ח א"ר א"ר ויש
דברים:

מוסף רש"י

בגמרא. מקום תלמידי
(פסחים נ"ג). תפלה נגד
מחמת (מסכת טו). בראש
השנה נפקדה שרה רחל
אברהם. כל זכוריה וכל
ונגד עליה היום (ר"ח
יא וכו' ימותו טו). כ"ד
רבות. רחל תפלה משה
מזכיר בתפלה שלמה על
כ"ד. ו"ח כ"ד. רחל
תפלה. ו"ח תפלה. רחל
ל. אומרה ברכה רביעית
בפני עצמה. להפלה
במחלה שנתו וילי טללה
מקום הדעת (נדח ט).

רבינו ניסים

הני כ"ד דהנחיתא כנגד מי
אמר ר' חלבו כנגד כ"ד
רננת שאמר שלמה. הא
מילתא פרישה בתלמוד
ארי ישראל בפרקין ובפרק
ב: התנינן ומהו ב: חלבו
ר' שמואל כנגד כ"ד
פעמים רנה תפלה חנה
שברובין בפרשת שלמה
בית השלחין (מועד קטן דף ט)
ובפרק כל ישראל יש להם
חלק דף ק"ה ב"ש שנה
שלמה את בית המקדש
ובקש להכניס ארון לבית
קדש הקדשים ובקש עשרים
זה בזה אמר כ"ד רננת כ"ד:

תפלת השחר פרק רביעי ברכות

כ"ט.

עין משפט
גר מצוה

פ"א ב"ב מ"י מ"ה מ"ג
תפלה ה' ד סג ע"ג
יע עושי' א"ר"ח ס"י ק"ט
ספיק' א:
פ"ג ג' ד' ה' מ"י פ"ב ע"ג
ה' ג' ד' ט' סג ע"ג
עושי' א"ר"ח ס"מ ק"י ספיק'
א:
פ"ד ו' מ"י פ"ב ע"ג ה' ס'
סג ע"ג עושי' א"ר"ח
ס"י ק"ד ספיק' א:
ג' ד' מ"י ע"ג ט' סג
עושי' א"ר"ח ס"מ ק"י ספיק'
ד:
פ"ה ה' מ"י פ"ב ע"ג ט' סג
ע"ג עושי' א"ר"ח ס"מ
ל"ג ספיק' א:
פ"ו ט' מ"י פ"ב ע"ג ט' סג
ע"ג עושי' א"ר"ח ס"מ
ק"י ספיק' א:

רבינו חננאל

הני עשרים וארבע
דעניתא כנגד מי אמר ר'
חלבו כנגד כ"ד רננת
שאמר שלמה בשנה
שהכניס ארון לביית קדשי
הקדשים. וירושלמי: כ"ד
תעניתא כנגד כ"ד פעמים
שכתוב בפרשת שלמה רנה
תפלה חנה. מאי מעין
שמונה עשרה רב אמר
מעין כל ברכה וברכה.
פירוש. מוכר שיש
ראשונה סדוק ואמר
ברכה רביעית חנו מאמר
דיה בינה והשכל באי חנו
הירצה. והחירוני בתשובה
שלמה לפני. באי הורצה
בתשובה. מלל לנו הלכות
שפגנו באי חנו הרכבה
לסלוח. ונאמר מהה למען
שמך באי נוגל ישראל.
העלה רמאה שלמה לכל
מכותיו באי ורפא חלי
עמי ישראל. וברך נתניני
כשנים הטהרות באי מברך
השנים. וקבענו יחד מארבע
כפות הארון באי מקבץ
נדתי עמי ישראל. מלך
עלינו אהה ה' לברך בחסד
וברחמים וצדקו כמשפט
באי מלך אהבה צדקה
ורשפס. את המים ואת
מלכותך. וידן במהרה
תעקר תשבר ותמגר ותכניע
אויבנו במהרה בימינו באי
שובר אויביו ומכניע ידיו.
ועל כל הבטחים כן יימו
רחמיך ושיח חלקנו ממהם
באי משען ובמבטח
לצדיקים. בנה ירושלים
במהרה ורסא דוד לתוכה
תכין באי בונה ירושלים.
את צמח דוד עבדך תצמיח
והרשיענו באי מצמיח קרן
ישועה. קבל ברחמים את
תפלתנו באי שומע
תפלה. ויאמר שלם
אחרונת כתקנו. ושמואל
אמר רבינו. פי אומר
שלם כרכות האשונות
כתקנו ומתחיל הבינונו.
הכינו ה' אלקינו לדעת
דרכיך. מול לבבנו לשבח
ליראתך. סלת ה' לנו להיות
גאולים. וחקנו סמכותך
ודשנו בנאות ארצך.
ונפיתים מארבע חתקין.
והתעבים השב צדק ומשפט.
ועל הרשעים תנף ידך.
וצדיקים ישמחו בכנין עיך
ובתיקון היכלך ובצמיחת
קרן לדוד עבדך וירכתנו
לבן יש משיחך. טרם נקרא
תענה באי שומע תפלה.
[ישלש אחרונות כתקנו].
ירושלמי: את תנא תני
שבע מעין י"ח. ואת תנא
תני י"ח מעין י"ח. מאן דתי
זיין מעין י"ח מסייע ליה
לשמואל. ג' ראשונות ג'
אחרונות הרי שש. והבינונו
ברכה אחרת שתחם בה
באי שומע תפלה הרי י'
מעין י"ח. מאן דתי י"ח
מעין י"ח מסייע ליה לרב
דאמר התימה מעין כל
ברכה וברכה כאשר פירשנו

וישקוף. חשב לזכור אותה. לשון סוכה כדמרגמין וישקוף וחסמכי
(בראשית טו): **רשע מעיקרו.** ושז מרשעו פעמים שחזר ונעשה
רשע: הוא ינאי. ששני צדקושיין (פ"ג דף טו.) שהיה חכמי ישראל:
ינאי רשע מעיקרו. ונעשה לדיק וחזר לרשעו: **דאחיל זב.**
החמיל לאומרה ונעשה צלמנעמיה:
לא שנו. הא דאמר רב יהודה מעלין
אותו: **שבע קולות.** בזמור קול ה'
על המים (ההלים טו): **שאמרה חנה.**
בפרשת עץ לבי (ש"א ז): **כ"ד רננת.**
בפרשת ועמוד שלמה (מלכים ב ח)
רנה תפלה חנה כלהו כ"ד איכא:
זימא דרמתי. שהנהך נקס רמתיים
שצדקו עשרים זה צדק ולא ולא היו
מניחין להכניס ארון לבית קדשי
הקדשים כדאמר' צמועד קטן (דף
ט): **מעין כל ברכה.** אומר צוקולר
ומברך על כל אחת ואחת: **הבינונו.**
ואינו מנכר אלא שומע תפלה בכל
הברכות ענין שלם לרשונות שלם
אחרונות. הבינונו כנגד אלה חוץ
ומול אח לבנו כנגד השינוי שלמות
לנו כנגד סלת לנו להיות גאולים כנגד
גאולה וכן כולם: **בנאות ארצך.** לשון
רב כמו בנאות דשא ירבינו (ההלים
טו) והוא כנגד ברכת השמים:
והסועים על דעקך. העוזרים על
דרכיך: **ישפטו.** כנגד לדיקה ומשפט.
לשון אחר והסועים בנשפטו על דעקך
ישפטו השיבם ללמדם לפטות כדכתיב
וכן עקר נראה יש וכן ב"ג: **ליט**
עלה אביי. לפי ששדלג הברכות וכולן
בברכה אחת: **כל השנה מי עבדין**
כרבי עקיבא. כלומר כשאנו מתפללין
י"ח שלמות מי עבדין כר' עקיבא
לומר ברכה רביעית בפני עצמה
דהשמה כשמתפללין הבינונו נעניד
כומיה: **שבע תקון.** שלם ראשונות
ושלם אחרונות והבינונו: **ונכללה.**
להפלה: **מכלל.** בתוך הבינונו כדכך
שהוא כוללה בחוץ הדעת ויאמר
הבינונו ה' אלהינו המגדיל כי קדש
לחול לדעת דרכיך: **לאטרודי.**
לנעונו: **בסתת.** התפלה יכול אדם
לכין דעתו יותר מן האמנע: **בצרות**
גמתיים. הוכרה בעלמא הוא לפיכך
מחזירין אותו שאינה תפלה שיכול
לאומרה בשומע תפלה: **יחיד.** מחזירין
אותו: **כצבור.** יחיד המתפלל עם הצבור:
דאדכר קודם ש"ס. אין מחזירין
אותו שיכול לאומרה בשומע תפלה:
מתנונים

דף ט) שאל אדם לרבי צדוק ודוקא
לרבינו כגון שיש לו חולה בתוך ביתו או
שצריך שדה מים דהוא מעין תפלה
וכן שאלה אצל הוכרה והפלה ושאר
שברים אסור שאינה מעין שו"ת
ונראה שכל האומר צדוק אלה ה'
שו"ת אחר שקים דברי תמונים
מיושב מגונה כדאמר' (מגילה דף י"ח).
מכאן ויליך אסור לספר בשבחו
של מקום כלומר להוסיף ברכות על
אלו ואפילו אם נאל להתפלל שמונה
עשרה עוד פעם אחרת אסור
שגלה כמקופי על הברכות ולי
דאמר לעיל (דף כ"א) ולוי שיתפלל
אדם כל היום (ט) היינו דוקא ספק
התפלל אצל ודאי אוקומין לעיל
שפוסק אפי' צלמנע ברכה כשמואל
בפרק מי שמתו (סג) ומה שליש
כזכר שנה שנה היינו להוליא רבים
ידי חונתן ומה שמתפלל בלחש היינו
כדי להסדיר תפלתו כדמוקמינן בפרק
במרה דר"ה (דף ל"ד):
הא

אומר מעין שמנה עשרה: מאי מעין שמנה עשרה רב אמר מעין כל ברכה
וברכה ושמואל אמר הבינונו ה' אלהינו לדעת דרכיך ומול את לבבנו ליראתך
ותסלח לנו להיות גאולים ורחקנו ממכאובינו ודשנו בנאות ארצך ונפוצותינו
מארבע תקבין והתועים על דעתך ישפטו ועל הרשעים תנף ידך וישמחו
צדיקים בבנין עירך ובתקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובעריכת ל"ח
לבן יש משיחך טרם נקרא [א] אתה תענה ברוך אתה ה' שומע תפלה [ב] ויש
עלה אביי אמאן דמצלי הבינונו אמר רב חנמן אומר שמואל וכל השנה
כולה מתפלל אדם הבינונו חוץ ממוצאי שבת וממוצאי ימים טובים מפני
שצריך לומר הברכה בחונן הדעת מתקוף לה רבה בר שמואל וגימרה ברכה
רביעית בפני עצמה מי לא תנן "ר"ע אומר אומרה ברכה רביעית בפני עצמה
ר' אליעזר אומר בהוראה [א] אמו כל השנה כולה מי עבדין כר' עקיבא דהשתא נמי נעביד כל השנה כולה
מאי טעמא לא עבדין כר"ע תמוני סרי תקון תשסרי לא תקון הכא נמי שבע תקון תמוני לא תקון
מתקוף לה מר זוטרא ונכללה מכלל הבינונו ה' אלהינו המגדיל בין קדש לחול קשיא: אמר רב ביבי
בר אבבי הכל השנה כולה מתפלל אדם הבינונו חוץ מימות הגשמים מפני שצריך לומר שאלה בברכת
השנים מתקוף לה מר זוטרא ונכללה מכלל ודשנו בנאות ארצך ותן מל ומטר אתי לאטרודי אי הכי
הברכה בחונן הדעת נמי אתי לאטרודי אמרי התם כיון דאתיא בתחלת צלותא לא מטריד הכא כיון
דאתיא באמצע צלותא מטריד מתקוף לה רב אשי וגימרה בשומע תפלה דא"ר נתחום אמר רב אסי טעה
ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה בברכת השנים אין מחזירין אותו שיכול
לאומרה בשומע תפלה והברכה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס טעה שאני:
גופא א"ר נתחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו שאלה
בברכת השנים אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה בשומע תפלה והברכה בחונן הדעת אין מחזירין אותו
מפני שיכול לאומרה על הכוס מיתבי [ט] טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים מחזירין אותו
שאלה וברכת השנים מחזירין אותו והברכה בחונן הדעת אין מחזירין אותו מפני שיכול לאומרה על הכוס
ל"ק הא ביחיד הא בצבור בצבור מ"ט לא משום דשמעה משליח צבור אי הכי האי מפני שיכול לאומרה בשומע
תפלה מפני ששומע משליח צבור מיבעי ליה אלא אידי ואידי ביחיד ול"ק [ה] הא דאדכר קודם שומע תפלה
הא

למעלה. וסוגיא דשמעתא כשמואל רהט, מיהו חזין ונתנו לצלוי כי הא רב בתפלת המנהג בעידנא דמפרהי, ולא חזין רבנן קשישא דהוה מחו בדייהו, ש"מ הלהכחא כותיה רב. לייט עלה אבי אמאן דמצלי הבינונו. ואפי' דלייט אביי אמאן דמצלי הבינונו, יש מי שאומר לכל מאן דאפשר ליה, אבל מאן דטרדי או בריך לא לייט אביי. אמר ר' נתחום אמר רב אסי טעה ולא הזכיר גבורות גשמים בתחיית המתים וכו'. וירושלמי: ג' יעדיד כ"ס ר' תינא, היה עומד בגשם והזכיר של גשם מחזירין אותו. בכל והזכיר של גשם מחזירין אותו. והתניא בשל וברכות לא חייבו חכמים לזכור ואם בא להזכיר מוכיח. לא דאמי הוא דמיקל להווא דלא מצלי ולא מיקל, בגשם והזכיר של טל אין מחזירין אותו, והתניא אם לא שאל בברכת השנים או שלא אמר בברכת גשמים מחזירין אותו, כהווא דלא אידכר לטל ולא מטר.

הני עשרים וארבע
דעניתא כנגד מי אמר ר'
חלבו כנגד כ"ד רננת
שאמר שלמה בשנה
שהכניס ארון לביית קדשי
הקדשים. וירושלמי: כ"ד
תעניתא כנגד כ"ד פעמים
שכתוב בפרשת שלמה רנה
תפלה חנה. מאי מעין
שמונה עשרה רב אמר
מעין כל ברכה וברכה.
פירוש. מוכר שיש
ראשונה סדוק ואמר
ברכה רביעית חנו מאמר
דיה בינה והשכל באי חנו
הירצה. והחירוני בתשובה
שלמה לפני. באי הורצה
בתשובה. מלל לנו הלכות
שפגנו באי חנו הרכבה
לסלוח. ונאמר מהה למען
שמך באי נוגל ישראל.
העלה רמאה שלמה לכל
מכותיו באי ורפא חלי
עמי ישראל. וברך נתניני
כשנים הטהרות באי מברך
השנים. וקבענו יחד מארבע
כפות הארון באי מקבץ
נדתי עמי ישראל. מלך
עלינו אהה ה' לברך בחסד
וברחמים וצדקו כמשפט
באי מלך אהבה צדקה
ורשפס. את המים ואת
מלכותך. וידן במהרה
תעקר תשבר ותמגר ותכניע
אויבנו במהרה בימינו באי
שובר אויביו ומכניע ידיו.
ועל כל הבטחים כן יימו
רחמיך ושיח חלקנו ממהם
באי משען ובמבטח
לצדיקים. בנה ירושלים
במהרה ורסא דוד לתוכה
תכין באי בונה ירושלים.
את צמח דוד עבדך תצמיח
והרשיענו באי מצמיח קרן
ישועה. קבל ברחמים את
תפלתנו באי שומע
תפלה. ויאמר שלם
אחרונת כתקנו. ושמואל
אמר רבינו. פי אומר
שלם כרכות האשונות
כתקנו ומתחיל הבינונו.
הכינו ה' אלקינו לדעת
דרכיך. מול לבבנו לשבח
ליראתך. סלת ה' לנו להיות
גאולים. וחקנו סמכותך
ודשנו בנאות ארצך.
ונפיתים מארבע חתקין.
והתעבים השב צדק ומשפט.
ועל הרשעים תנף ידך.
וצדיקים ישמחו בכנין עיך
ובתיקון היכלך ובצמיחת
קרן לדוד עבדך וירכתנו
לבן יש משיחך. טרם נקרא
תענה באי שומע תפלה.
[ישלש אחרונות כתקנו].
ירושלמי: את תנא תני
שבע מעין י"ח. ואת תנא
תני י"ח מעין י"ח. מאן דתי
זיין מעין י"ח מסייע ליה
לשמואל. ג' ראשונות ג'
אחרונות הרי שש. והבינונו
ברכה אחרת שתחם בה
באי שומע תפלה הרי י'
מעין י"ח. מאן דתי י"ח
מעין י"ח מסייע ליה לרב
דאמר התימה מעין כל
ברכה וברכה כאשר פירשנו